

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

УДК 342.96

DOI: 10.33663/1563-3349-2026-100-84

ISSN 1563-3349

О. А. БАНЧУК

АДМІНІСТРАТИВНЕ ДЕЛІКТНЕ ПРАВО СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ ЄС

Розглянуто розвиток адміністративного деліктного законодавства східноєвропейських держав-членів ЄС (Республіка Польща, Чеська Республіка, Словацька Республіка, Угорщина, Румунія, Республіка Болгарія), які були соціалістичними республіками, мають спільне історичне минуле, в тому числі законодавче регулювання. Доведено нагальну необхідність реформування законодавства про адміністративні проступки в процесі європейської інтеграції України. Показано, що у всіх проаналізованих державах законодавство про проступки належить до сфери адміністративного права. Досвід східноєвропейських держав засвідчує доцільність в процесі інтеграції України до ЄС визнання юридичних осіб повноцінними суб'єктами адміністративного проступку і відмови від найбільш обтяжуючого адміністративного стягнення у вигляді арешту.

Ключові слова: адміністративне деліктне законодавство, адміністративний проступок, суб'єкт адміністративного проступку, адміністративне стягнення, держава-член Європейського Союзу, європейська інтеграція.

Banchuk Oleksandr. The administrative delict law of East-European member states of EU

In the publication the author studies the development of administrative delict law of East-European member states of EU (Republic of Poland, Czech

© БАНЧУК Олександр Анатолійович – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України; ORCID: 0000-0002-4210-8584; e-mail: banchuk@gmail.com

Republic, Slovak Republic, Hungary, Romania, Republic of Bulgaria), which were socialist republics and had a common history, including legislative regulation. The relevance of the study is due to the urgent need to reform the legislation on administrative offenses in the process of Ukraine's European integration.

In all analyzed States the legislation on misdemeanors belongs to the sphere of administrative law. However, in Hungary, Romania and Republic of Bulgaria are not a clear border between criminal and criminal procedural law and the law on misdemeanors. In these countries the general provisions of their Criminal and Criminal Procedure Codes apply to laws on misdemeanors.

The experience of Republic of Poland is unique, where the provisions of material law on administrative violations of the law and administrative penalties are placed in the Code of Administrative Proceedings.

In the majority of the analyzed states (except Slovak Republic), legal entities are recognized as subjects of committing the delicts or bringing to liability.

There is also a clear tendency to limit such penalty (punishment) as arrest (except for Hungary). The most common administrative penalties remain warnings, fines, and deprivation of a special right. In all Eastern European countries, in addition to penalties, additional measures are provided for the application of penalties to persons who have committed offences.

Key words: *administrative delict legislation, administrative offense, subject of administrative offense, administrative sanction, member state of the European Union, European integration.*

Вступ. В процесі європейської інтеграції України одним із завдань є приведення адміністративного законодавства у відповідність до європейських стандартів. Зокрема, таке завдання передбачене Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС» [1]. Цим Розпорядженням схвалені Дорожня карта з питань верховенства права і Дорожня карта з питань реформи державного управління. Вони передбачають необхідність підготовки і ухвалення в 4-му кварталі 2026 року «нового кодифікованого акту про адміністративні проступки відповідно до європейських стандартів та найкращих практик», а також Закону України “Про адміністративну процедуру”.

Держави Східної Європи, які стали членами Європейського Союзу (Республіка Польща, Чеська Республіка, Словацька Республіка, Угорщина, Румунія, Республіка Болгарія), мають спільну історію перебування в соціалістичному таборі, через це певну

спільність своїх правових систем, а також схожі (аналогічні) процеси приєднання до ЄС.

В українській юридичній науці є лише окремі дослідження зазначеного питання. Якщо про розвиток адміністративного деліктного права окремих держав Східної Європи (Польщі, Чехії, Словаччини, Болгарії) є наш аналіз майже 20-річної давнини [2], який не враховує останні зміни у цій сфері, то про законодавство Угорщини і Румунії відсутні дослідження.

Виклад основного матеріалу. Історичний розвиток законодавства Республіки Польща чітко засвідчує тенденції розмежування між карним та адміністративним деліктним правом в правовій системі цієї держави. Сфера карного законодавства з 1932 року врегульовувалася Карним кодексом (Kodeks karny), а адміністративне деліктне законодавство було представлено Законом про порушення (Prawo o wykroczeniach) [3, с. 68]. Наразі карне законодавство складається з Карного кодексу від 1997 року, Карного фінансового кодексу (Kodeks karny skarbowy) від 1999 року та Закону про відповідальність колективних суб'єктів за діяння, заборонені під загрозою покарання (Ustawa o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary) від 2002 року. Внаслідок здійснення в 1971 році реформи, яка проявилася в прийнятті нового Кодексу про порушення (Kodeks wykroczen) та Кодексу про провадження в справах про порушення (Kodeks postępowania w sprawach o wykroczeniach), з адміністративного до «широкого карного права» перемістилося право про порушення. Навіть після здійснення нової кодифікації карного права у 1997 році право про порушення не об'єдналося з карним законодавством. Це дає змогу польським дослідникам визнавати право про порушення особливою галуззю права, яка є хоч і дотичною, але не повністю розчиняється в карному праві [4]. Після переміщення положень про порушення з галузі адміністративного права в ньому почала формуватися власна система адміністративних деліктів. Отже, система протиправних діянь у Польщі складається з 3 основних видів: 1) злочинів (przestępstwa), передбачених Карним кодексом, які, своєю чергою, поділяються на тяжкі злочини (zbrodnią) та проступки (występki) (стаття 7); 2) порушень (wykroczen), передбачених Кодексом про порушення; 3) адміністративних деліктів, порушень закону (naruszenia prawa), передбачених галузевими законодавчими акта-

ми. Є дослідження, яке виявило 49 галузевих нормативних актів, що передбачають склади адміністративних порушень закону та санкції за їх вчинення [5, с. 251-337].

Тривалий час визначальними були судові рішення в конкретних справах Вищого адміністративного суду та Конституційного трибуналу Республіки Польща. Лише в 2017 році були внесені зміни до Кодексу адміністративного провадження (Kodeks postępowania administracyjnego) 1960 року [6], якими Кодекс доповнено новим розділом IVA «Адміністративні грошові покарання» (Administracyjne kary pieniężne). Цими змінами законодавець чітко визначив, що процедура накладення адміністративних покарань у Польщі є адміністративною процедурою, на яку поширюються всі положення Кодексу адміністративного провадження під час відповідної діяльності органів публічної адміністрації.

Дещо незвичним, на нашу думку, є розміщення положень матеріального права про адміністративні порушення закону і стягнення за їх вчинення в процедурний за змістом Кодекс.

На відміну від карного законодавства і законодавства про порушення (wykroczenia) адміністративне грошове покарання може накладатися як на фізичну, так і юридичну особу, а також організаційне утворення без статусу юридичної особи (стаття 189b Кодексу). Іншими матеріально-правовими нормами слід визнати: впровадження принципу заборони зворотної дії в часі положень про порушення закону і адміністративні покарання (стаття 189c Кодексу); обставини, які бере до уваги орган публічної адміністрації під час застосування покарань (стаття 189d), обставини звільнення від накладення покарань (стаття 189f); строки накладення і виконання адміністративних покарань (стаття 189g) тощо.

Польське законодавство передбачає тільки один вид адміністративного покарання – грошовий штраф. У галузевих законах цей штраф визначається в національній грошовій одиниці (злотих), грошовій одиниці ЄС (євро), у відсотках до отриманого прибутку, вартості проданої продукції, наданих послуг тощо, кратно до місячного доходу. При встановленні конкретного виду стягнення існує вимога пропорційності, що розмір штрафу повинен відповідати ступеню небезпеки діяння. Так, Конституційний Трибунал своїм рішенням від 27 квітня 1999 року визнав неконституційним Розпорядження Ради Міністрів внаслідок того, що в ньому перед-

бачалося встановити штраф за недозволений проїзд на транспортному засобі по оплатних дорогах у 22 рази більший за плату в разі дозволеного проїзду. Згідно з позицією органу конституційної юрисдикції встановлення такої підвищеної плати порушує принцип пропорційності, у зв'язку з чим така санкція втрачає адміністративний характер та набуває характер карного стягнення.

У Словацькій Республіці залишається досі чинним Закон про проступки (*Zákon o priestupkoch*) від 1990 року з наступними змінами, який був ухвалений в часи існування Чехословацької держави [7]. Згідно з частиною 1 § 2 Закону проступки розглядаються як різновид адміністративних деліктів (*správny delikt*). Порушником визнається лише фізична особа (частина 2 § 5а Закону). Відповідальність за порушення обов'язків юридичної особи несе фізична особа, яка діяла в інтересах юридичної особи (§ 6 Закону).

Санкціями (*sankcie*) за проступки визнаються: попередження; штраф; заборона певної діяльності, в тому числі на керування транспортним засобом на строк до 5 років; конфіскація майна (§ 11 Закону). Крім застосування санкцій за вчинення проступків, Закон передбачає можливість застосування захисних заходів (*ochranné opatrenia*): обмежувальних заходів на відвідування певних публічних місць; вилучення майна; пробаційних і освітніх програм для неповнолітніх (§ 16).

На провадження про проступки поширюються загальні положення Закону про адміністративне провадження (адміністративний порядок) (*Zákon o správnom konaní (správny poriadok)*) від 1967 року з наступними змінами (§ 51 Закону про проступки). Провадження у справах про делікти в Словаччині здійснюють лише адміністративні органи (*správny organ*).

Ухвалення в Чеській Республіці в 1990 році Закону про проступки (*Zákon o prestupcích*) [8] і одночасне внесення відповідних змін до Карного закону (*Trestní zákon*) 1961 року означали, що зі сфери карного права були вилучені і переведені до адміністративного деліктного права такі протиправні діяння, як проступки. Вони свого часу були запроваджені до карного законодавства через положення Закону Чехословацької Соціалістичної Республіки «Про захист соціалістичного порядку» 1961 року.

У 2016 році Закон про проступки був замінений новим Законом про відповідальність за проступки та провадження щодо

них (Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich) [9]. Одна із основних відмінностей нового регулювання полягає в тому, що тепер проступки вважаються єдиним різновидом адміністративних деліктів (§ 112 Закону).

Також новий Закон визнає порушником не тільки фізичну особу (§ 13), але й юридичну особу (§ 20).

За вчинення проступків передбачено застосування до порушників адміністративних покарань (správní trest) та захисних заходів (ochranná opatření). Адміністративними покараннями є: попередження; штраф; заборона певної діяльності; конфіскація майна чи його вартості; опублікування рішення про накладення адміністративного покарання на юридичну особу чи фізичну особу-підприємця (§ 35 Закону).

Закон передбачає можливість застосування таких захисних заходів: обмежувальних заходів на відвідування певних публічних місць, контактів з певними особами, проходження програм подолання агресивної чи насильницької поведінки; вилучення майна чи його вартості (§ 51). Вилучення майна як захисний захід у Чехії та Словаччині водночас виступає і як своєрідний замітник санкції (покарання) у вигляді конфіскації майна. Якщо конфіскувати можна тільки те майно, що належить особі на праві власності, то вилучити річ у порушника можна незалежно від прав на неї. Вилучення речей також замінює конфіскацію майна у разі, коли ці речі належать особі, яку неможливо притягнути до відповідальності, тобто вона не досягла віку відповідальності або не може нести відповідальність внаслідок вчинення діяння під час душевного розладу. В цьому випадку відсутній необхідний елемент складу діяння, а саме суб'єкт вчинення проступку.

Однак зміст нового чеського закону відрізняється від Закону 1990 року та від словацького Закону про проступки тим, що у ньому відсутня особлива частина зі складами протиправних діянь і адміністративними покараннями за їх вчинення.

Також новий Закон про проступки чітко не визначає правову природу процедури в справах про проступки, на відміну від зазначеного § 51 Закону Словацької Республіки про проступки та старого чеського Закону від 1990 року. Але дослідники чітко визначають, що Закон про адміністративне провадження (Zákon správní řád) від 2004 року поширюється на справи про проступки

[10, С. 3]. Хоча процедурний закон не містить жодних положень про провадження щодо проступків. Лише Закон про судове адміністративне провадження (Zákon soudní řád správní) 2002 року [11] передбачає особливості перегляду адміністративним судом справ про проступки, що свідчить про адміністративно-правовий характер відповідних справ – склад суду, уповноважений на перегляд справ про проступки (частина 2 § 31); перебіг строку притягнення до відповідальності під час перегляду справи адміністративним судом (§ 41); право особи на скасування або зменшення покарання (частина 3 § 65); повноваження суду на скасування або зменшення накладеного покарання (частина 2 § 78); повноваження суду на скасування захисного заходу в справах про проступки (частина 4 § 101d).

Провадження у справах про проступки здійснюють органи місцевого самоврядування, комісії у справах про проступки органів місцевого самоврядування та інші адміністративні органи (správní organ) (§§ 60-62 Закону про відповідальність за проступки та провадження щодо них).

В Угорщині відповідальність за протиправні діяння передбачена Карним кодексом від 2012 року (2012 évi C. Törvény a Büntető Törvénykönyvről) та Законом II від 2012 року про проступки, провадження у справах про проступки та систему реєстрації проступків (2012 évi II. Törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről) [12]. Дослідники відносять систему проступків до адміністративного права [13, с. 4, 5], але значна частина положень Карного кодексу поширюється на законодавство про проступки в частині умислу і необережності, співучасті, підбурювання, пособництва, підстав, які виключають протиправність діянь, поняття шкоди тощо (частина 1 § 29 Закону). А положення Кодексу карного провадження поширюються на процедуру відводів посадових осіб, які розглядають справи про проступки (частина 5 § 47 Закону).

Закон про проступки чітко не передбачає суб'єктів вчинення цих протиправних діянь. Але з його положень про можливість застосування додаткового заходу у вигляді заборони здійснення підприємницької діяльності, визначення проступків у Особливій частині Закону стає зрозумілим, що юридичні особи притягаються до відповідальності за проступки.

За вчинення проступків передбачене застосування стягнень та додаткових заходів (§§ 7, 8 Закону). Стягненнями є: позбавлення свободи на строк від 1 до 60 днів; штраф в розмірі від 6 500 до 200 000 форинтів (національна валюта); громадські роботи на строк від 6 до 180 годин. Суд уповноважений замінити несплачений штраф на позбавлення свободи з розрахунку 6 500 форинтів штрафу за 1 день позбавлення свободи. Додатковими заходами є: позбавлення права керування транспортним засобом; вилучення речей; заборона здійснення діяльності на строк від 6 місяців до 2 років; попередження.

Звертає на себе увагу, що угорський законодавець визначає список стягнень і додаткових заходів за проступки в зворотному порядку – від найтяжчого до найлегшого.

Відповідно до § 94А Закону CXL від 2004 року про загальні правила адміністративної процедури і надання послуг (2004. évi CXL. Törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól) [14] він поширювався на провадження у справах про застосування штрафів. Однак новий Закон CL від 2016 року про загальне адміністративне провадження (2016. évi CL. Törvény az általános közigazgatási rendtartásról) [15] не містить таких положень. Також у самому Законі про проступки відсутні посилання на застосовність загальних правил про адміністративну процедуру.

У Румунії протиправними діями є злочини (*infrațiunea*), передбачені Карним кодексом (*Codul penal*) від 2009 року, та проступки (*contravenție*), врегульовані Розпорядженням Уряду про юридичний режим проступків (*Ordonanța privind regimul juridic al contravențiilor*) 2001 року [16]. Це Розпорядження ухвалене Урядом на виконання положень статті 107 Конституції про надзвичайні, тимчасові повноваження. Тому надалі положення цього розпорядження змінювалися на підставі законів, ухвалених парламентом.

Новим для румунської системи права Адміністративним кодексом (*Codul administrativ*) 2019 року введено загальне регулювання адміністративної відповідальності (*răspunderea administrativă*) (частина VIIа, статті 563-579) [17]. Але йдеться не про звичне для пострадянського простору розуміння адміністративної відповідальності, а про відповідальність за порушення закону, вчинені адміністрацією (персоналом публічної адміністрації). Різновидами цієї відповідальності визначені: дисциплінарна (стаття 568 Кодек-

су); відповідальність за проступки (стаття 572); майнова (стаття 573).

А суб'єктами вчинення проступків визнаються фізичні та юридичні особи (частина 2 статті 3 Розпорядження). Санкції за проступки (*sanctiunile contravenționale*) є основні й додаткові (стаття 5). Основними санкціями є: попередження; штраф від 25 до 100 000 лей (національна грошова одиниця); виконання робіт на користь громади, яке може застосовуватися як альтернатива штрафу у випадку незгоди особи на його сплату. З 2001 до 2003 року Розпорядження передбачало можливість арешту особи, яка відмовилася від виконання санкції у вигляді громадських робіт.

Додатковими санкціями є: конфіскація речей, призначених, використаних або отриманих в результаті проступку; зупинення або скасування рішення або дозволу на здійснення певної діяльності; закриття підрозділу; блокування банківського рахунку; зупинення діяльності суб'єкта підприємництва; тимчасове або постійне відкликання ліцензії або дозволу на певні операції або на зовнішньоторговельну діяльність; демонтаж будівель та приведення земельної ділянки до початкового стану. Розпорядження передбачає, що галузеві закони можуть передбачати інші, не визначені ним, основні та додаткові санкції.

Хоча законодавство про проступки розглядається як окреме від кримінального законодавства, але стаття 47 Розпорядження чітко встановлює, що до цієї сфери застосовуються загальні положення Кримінального кодексу.

Скарги у справах про проступки розглядаються у судах відділами з адміністративних і фінансових спорів (частина 2 статті 34 Розпорядження), що свідчить про адміністративно-правовий характер цієї галузі законодавства. Але на це провадження в судах поширюються загальні положення Кодексу цивільної процедури (*Codul de procedură civilă*) від 2010 року [18]. Аналогічне положення про загальний характер цивільної процедури міститься також у статті 28 Закону про адміністративні спори (*Legea contenciosului administrativ*) 2004 року [19]. Подібне регулювання схоже з тим, що було в Україні до 2005 року – часу ухвалення Кодексу адміністративного судочинства і формування окремої системи адміністративних судів. Тоді порядок розгляду спорів, що виникають з адміні-

стративно-правових відносин, регулювався окремими розділами Цивільного процесуального кодексу України 1963 року.

У Республіці Болгарія залишається досі чинним Закон про адміністративні порушення і покарання (Закон за административните нарушения и наказания) від 1969 року з наступними змінами [20], який вивів ці протиправні діяння зі сфери дії Карного кодексу (Наказателен кодекс) від 1968 року [21] і скасував окремий розділ про справи про адміністративні порушення Карно-процесуального кодексу (Наказателно-процесуален кодекс).

Дослідники чітко відносять адміністративні порушення до сфери адміністративного права [22]. Однак положення болгарського законодавства, на нашу думку, містить певну непослідовність в цьому питанні. У частині 1 статті 424 Карного кодексу міститься правило, згідно з яким до 10 протиправних діянь, передбачених в Особливій частині цього Кодексу, застосовуватимуться правила Закону про адміністративні порушення та покарання. Отже, перебуваючи в тексті Карного кодексу, ці діяння одночасно визнаються адміністративними порушеннями. Положення самого Закону вказують на його субсидіарність до Карного кодексу, адже встановлюється обов'язковість застосування правил Кодексу про вину особи, її осудність, обставини, що виключають відповідальність, форми співучасті, підготовку і замах на вчинення порушення (стаття 11 Закону). Так, визначаючи умови, за яких особа притягатиметься до відповідальності за замах на вчинення адміністративного порушення, положення Закону (стаття 9) встановлюють випадки вчинення діяння, передбаченого статтею 218б Карного кодексу. А в статті 83а Закону зазначається більше півсотні складів злочинів, передбачених Карним кодексом, за вчинення яких адміністративні покарання у вигляді штрафу накладаються на юридичних осіб.

Суб'єктами відповідальності визнаються тільки фізичні особи, які на момент вчинення порушення досягли 18-річного віку (частина 1 статті 24, частина 1 статті 26 Закону). Статус юридичної особи як суб'єкта вчинення порушення є не повністю визначеним. З одного боку, Закон про адміністративні порушення встановлює, що за вчинені юридичними особами (підприємствами, установами та організаціями) делікти відповідальність несуть фізичні особи - працівники і службовці та керівники відповідних юридичних осіб (частина 2 статті 24). З іншого боку, в статті 83а Закону йдеться

про відповідальність юридичних осіб за діяння, вчинені: особою, уповноваженою формувати волю юридичної особи; особою, яка представляє юридичну особу; особою, обраною до контрольного чи наглядового органу юридичної особи; працівником або службовцем, якому юридична особа доручила виконувати певну роботу.

За вчинення порушень можуть бути накладені такі адміністративні покарання: громадський осуд; штраф; тимчасове позбавлення права займатися певною професією чи діяльністю на строк від 1 місяця до 2 років, а позбавлення права керування транспортним засобом – до 5 років; безоплатні роботи на користь суспільства (стаття 13 Закону). Поряд із зазначеними адміністративними покараннями до осіб, які притягаються до відповідальності, може бути застосований додатковий захід у вигляді вилучення речей (стаття 20).

Закон про адміністративні порушення і покарання не містить жодних спеціальних правил щодо виклику та вручення повісток і повідомлень, проведення опису та вилучення майна, визначення витрат на свідків та експертів, обчислення строків, а також щодо провадження в суді з розгляду скарг на постанови про покарання, касаційних скарг до адміністративного суду та клопотань про поновлення провадження, тому застосовуються положення Карно-процесуального кодексу (стаття 84 Закону). Також порядок збирання доказів і засобів доказування регулюється Карно-процесуальним кодексом (частина 11 статті 83г Закону).

Оскарження рішення суду в справі про адміністративне порушення може відбуватися в касаційному порядку до адміністративного суду на підставах, встановлених Карно-процесуальним законом, але в порядку Адміністративно-процесуального кодексу (Адміністративнопроцесуальний кодекс) від 2006 року (частина 1 статті 63а, стаття 63в Закону). Водночас і Карно-процесуальний кодекс містить положення про застосування карним судом вимог Закону про адміністративні порушення і покарання у випадку звільнення особи від карної відповідальності (Глава 28, статті 375-379 Кодексу) [23].

Зазначені положення болгарського законодавства, на нашу думку, засвідчують відсутність чіткої межі між карним і карним процесуальним правом, з одного боку, та правом про адміністративні покарання, з іншого боку.

Висновки. У всіх проаналізованих державах законодавство про проступки належить до сфери адміністративного права. Однак в Угорщині, Румунії, Болгарії, на нашу думку, ще не проведена чітка межа між карним і карним процесуальним правом і правом про проступки. Тому в зазначених країнах загальні положення їх Карних і Карних процесуальних кодексів поширюється на закони про проступки.

Унікальним є досвід Республіки Польщі, в якій положення матеріального права про адміністративні порушення закону і стягнення за їх вчинення розміщені в процедурному за змістом Кодексі адміністративного провадження.

У переважній більшості проаналізованих державах (крім Словацької Республіки) юридичні особи визнані повноцінними суб'єктами або вчинення деліктів, або притягнення до відповідальності.

Також простежується чітка тенденція до відмови від найбільш обтяжуючого стягнення (покарання) у вигляді арешту (крім Угорщини). Найбільш поширеними адміністративними стягненнями залишаються попередження, штраф і позбавлення спеціального права. У всіх державах Східної Європи передбачено застосування, крім стягнень до осіб, які вчинили порушення, додаткових заходів.

Досвід східноєвропейських держав засвідчує доцільність у процесі інтеграції України до ЄС:

- розвитку законодавства про адміністративні проступки в межах адміністративного права;
- визнання юридичних осіб повноцінними суб'єктами адміністративного проступку;
- відмови від найбільш обтяжуючого адміністративного стягнення у вигляді арешту.

1. Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 р. № 475-р. *Офіційний вісник України*. 2025. № 49. Ст.3399. 2. Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / автор-упорядник О.А. Банчук. Київ, 2007. 912 с. 3. Tendencje zmian prawa karnego i prawa o wykroczeniach w Polsce i Czecho-Słowacji / Pod red. M. Wojarskiego. Wrocław, 1992. 109 s. 4. Niezgoda Z. Prawo wykroczen. Przemysl, 2001. S. 16-17. 5. Szumilo-Kulczycka D. Prawo administracyjno-karne. Krakow, 2004. 347 s. 6. Kodeks postępowania administracyjnego. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/>

WDU19600300168/U/D19600168Lj.pdf. **7.** Zákon Slovenskej národnej rady o priestupkoch. URL: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/372/>. **8.** Zákon České národní rady o přestupcích. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200>. **9.** Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>. **10.** Administrative sanctions in European Law. Czech Republic. 2017. URL: https://www.aca-europe.eu/seminars/2017_Ljubljana/CzechRepublic.pdf. **11.** Zákon soudní řád správní. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-150>. **12.** 2012. évi II. Törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2012-2-00-00>. **13.** Administrative sanctions in European Law. Hungary. 2017. URL: https://www.aca-europe.eu/seminars/2017_Ljubljana/Hungary.pdf. **14.** 2004. évi CXL. Törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2004-140-00-00>. **15.** 2016. évi CL. Törvény az általános közigazgatási rendtartásról. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2016-150-00-00>. **16.** Ordonanta privind regulim juridic al contravențiilor. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/36429>. **17.** Codul administrativ. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/306995>. **18.** Codul de procedură civilă. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/138577#A3020>. **19.** Lege contenciosului administrative. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/266941>. **20.** Закон за административните нарушения и наказания. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/2126821377>. **21.** Наказателен кодекс. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529>. **22.** Чакърова-Димитрова И. Актовете по ЗАНН, попадащи в обхвата на прякото административно правораздаване след измененията в закона от края на 2020 година. *De Jure*. 2/2021 (23). С. 223-228. URL: <https://journals.uni-vt.bg/getarticle.aspx?aid=8870&type=.pdf>. **23.** Наказателно-процесуален кодекс. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/2135512224>.

References

1. Deyaki pytannya zabezpechennya perehovornoho protsesu pro vstup Ukrainy do Yevropeys'koho Soyuzu za klasterom 1 «Osnovy protsesu vstupu do YES»: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.05.2025 r. № 475-r. Ofitsiyyny visnyk Ukrainy. 2025. № 49, st.3399. (ukr) **2.** Administrativne deliktne zakonodavstvo : Zarubizhnyy dosvid ta propozytsiyi reformuvannya v Ukraini / Avtor-uporyadnyk O.A. Banchuk. Kyiv., 2007. 912 s. (ukr) **3.** Tendencje zmian prawa karnego i prawa o wykroczeniach w Polsce i Czechosłowacji / Pod red. M. Bojarskiego. Wrocław, 1992. 109 s. **4.** Niezgoda Z. Prawo wykroczen. Przemysł, 2001. S. 16-17. **5.** Szumilo-Kulczycka D. Prawo administracyjno-karne. Krakow, 2004. 347 s. **6.** Kodeks postępowania administracyjnego. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19600300168/U/D19600168Lj.pdf>. **7.** Zákon Slovenskej národnej rady o priestupkoch. URL: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/372/>. **8.** Zákon České národní rady o přestupcích. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200>. **9.** Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>. **10.** Administrative

sanctions in European Law. Czech Republic. 2017. URL: https://www.aca-europe.eu/seminars/2017_Ljubljana/CzechRepublic.pdf. **11.** Zákon soudní řád správní. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-150>. **12.** 2012. évi II. Törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2012-2-00-00>. **13.** Administrative sanctions in European Law. Hungary. 2017. URL: https://www.aca-europe.eu/seminars/2017_Ljubljana/Hungary.pdf. **14.** 2004. évi CXL. Törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2004-140-00-00>. **15.** 2016. évi CL. Törvény az általános közigazgatási rendtartásról. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2016-150-00-00>. **16.** Ordonanta privind regimul juridic al contravențiilor. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/36429>. **17.** Codul administrativ. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/306995>. **18.** Codul de procedură civilă. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/138577#A3020>. **19.** Lege contenciosului administrativ. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/266941>. **20.** Zakon za administrativnite narusheniya i nakazaniya. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/2126821377>. (bg) **21.** Nakazatelen kodeks. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529>. (bg) **22.** Chakrova-Dimitrova I. Aktovete po ZANN, popadashti v obkhvata na pryakoto administrativno pravorazdavane sled izmeneniyata v zakona ot kraya na 2020 godina. De Jure. 2/2021 (23). C. 223-228. URL: <https://journals.uni-vt.bg/getarticle.aspx?aid=8870&type=.pdf>. (bg) **23.** Nakazatelen protsesualen kodeks. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/2135512224>. (bg)

Banchuk Oleksandr. The administrative delict law of East-European member states of EU

In the publication the author studies the development of administrative delict law of East-European member states of EU (Republic of Poland, Czech Republic, Slovak Republic, Hungary, Romania, Republic of Bulgaria), which were socialist republics and had a common history, including legislative regulation. The relevance of the study is due to the urgent need to reform the legislation on administrative offenses in the process of Ukraine's european integration.

In all analyzed States the legislation on misdemeanors belongs to the sphere of administrative law. However, in Hungary, Romania and Republic of Bulgaria are not a clear border between criminal and criminal procedural law and the law on misdemeanors. In these countries the general provisions of their Criminal and Criminal Procedure Codes apply to laws on misdemeanors.

The experience of Republic of Poland is unique, where the provisions of material law on administrative violations of the law and administrative penalties are placed in the Code of Administrative Proceedings.

In the majority of the analyzed states (except Slovak Republic), legal entities are recognized as subjects of committing the delicts or bringing to liability.

There is also a clear tendency to limit such penalty (punishment) as arrest (except for Hungary). The most common administrative penalties remain

warnings, fines, and deprivation of a special right. In all Eastern European countries, in addition to penalties, additional measures are provided for the application of penalties to persons who have committed offences.

Key words: administrative delict legislation, administrative offense, subject of administrative offense, administrative sanction, member state of the European Union, european integration.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 25.03.2026 р.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 05.04.2026 р.

Дата публікації: 28.04.2026 р.